

ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΚΡΙΤΙΚΗ

Μίνα Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη: Στον αέρα ρυθμό της δημιουργίας

Αν κάθε καλλιτέχνης εκφράζεται αυτοδύναμα και στο έπακρο μέσα από τα έργα του, η Μίνα Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη επικοινωνεί σε μια συνεχή και ανυπέβλητη διαπασών μέσα από τις «νεκρές» αλλά τόσο ζωντανές «φύσεις» της, τα αγωνιστικά αυτοκίνητα, τα τάνκερ, τους γεραμούς και τις εγκαταστάσεις ναυπηγείων, τη φρενήρη «κυκλοφορία» των μεγαλουπόλεων, τους περιώνυμους αθλητές της, επίλεκτα θέματα που αποκρπτογραφεί με χαρακτηριστική ενάργεια και με μια ακατάβλητη δημιουργική πνοή.

Εμμονή χαρισματική και απόλυτα ενημερωμένη στους ρυθμούς αυτής καθεαυτής της μεταφυσικής και της κοσμογονίας, καθότι διαπερασμένη από την υπέρτατη εκείνη ενέργεια που ορίζει το σύμπαν. Ενέργεια που αποτελεί και έναν άρρηκτο συνδετικό κρίκο ανάμεσα στα έργα της ζωγράφου, οποιοδήποτε και αν είναι το εκάστοτε θέμα. Συνδετικός κρίκος που αποκαλύπτει και υπογραμμίζει έναν παλμό διαρκώς στις επάλξεις. Παλμό που, καθώς ηγιάζει από αυτό καθεαυτό το DNA της καλλιτέχνης να ταυτιστεί οργανικά με εκείνον της περιβάλλουσας φύσης, κατοικεί «εν δυνάμει» και τα «όποια» έργα της, για να τα προβάλλει, αν και εξ ορισμού διοδιότατα: περίοπτα στο χώρο.

Κινούνται όντως τα έργα της Μίνας, και μάλιστα σε ρυθμό αναπνοής. Δονούνται, συστέλλονται και διαστέλλονται, προσφέρονται σε μια διαφορετική ανάγνωση, κάθε φορά, μέσα από τη δυναμική του χρώματος και του ίχνους. Δυναμική στην οποία έχει γίνει μετάγγιση αυτών καθεαυτών των βιορυθμών της φύσης.

Τα αγωνιστικά αυτοκίνητα ταυτιζόμενα στην εικαστική γραφή τους με τη φρενίτιδα του αγώνα μέσα από τα έντονα, εκρηκτικά σε παλμό και σε αποχρώσεις χρώματα.

Τα τάνκερ και άλλα εμπορικά καράβια, τα εργοτάξια με τις εγκαταστάσεις τους κατοικημένα από την ενέργεια και το δυναμισμό της κατασκευής.

Η κίνηση και η κυκλοφορία στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις αναπαισμένη στο έπακρο χάρη στην οπτική γωνία και στο στήσιμο της σύνθεσης μέσα από το έντονα παλμικό χρώμα.

Οι χυμοί της φύσης χαρισματικά υποβλημένοι μέσα από τις εμπνευσμένες νεκρές φύσεις, άμεσες όσο και εύγλωττες αναφορές στα μυστήρια της ζωής.

Η ένταση, η αυτοσυγκέντρωση, η ενέργεια που επιστρατεύει ο αθλητής, σε οποιοδήποτε άθλημα και αν επιδιώκει, υποβάλλονται εδώ άμεσα και μέχρι τα μύχια στο θεατή, ώστε ο τελευταίος να συμμετέχει όχι μόνο οπτικά αλλά και ψυχικά στο συγκεκριμένο θέμα.

Βαθιά εμπειδόμενα –εγγενή– όλα αυτά τα γνωρίσματα στα έργα της Μίνας Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη, αποκαλύπτουν, σε κάθε περίπτωση, ένα ακραιφνές, δυναμικό και πάνω απ' όλα σημαντικό ταλέντο. Ένα ταλέντο που καθιστά τα έργα της αντιδραστικά σε κάθε περιγραφή, όσο εύστοχη και αν επιδιώκει να είναι. Αντίδραση που δηλώνει ότι εδώ πνεύμα και έη δεν αποτελούν παρά τις δύο διαφορετικές όψεις μίας και της αυτής Αλήθειας. Εκείνης της Αλήθειας που ταυτίζεται με την υπέρτατη Ενέργεια.

Αυτήν ακριβώς την ενέργεια μεταγγίζει και αποκλειστικότητα στα έργα της, που προβάλλουν διαχρονικά –αρχέτυπα– σε ό,τι αφορά την υλική έκφρασή τους. Αρχέτυπα που, καθώς υπεροκελίζουν τη βιολογική οντότητα της ζωγράφου και κάθε «υλικό» μέρος της έκφρασής τους, ταυτίζονται χάρη στην πρωτόφαντη ενέργεια που ακτινοβολούν εδώ το χρώμα και το ίχνος, με τον πλατωνικό ορισμό για την αυθεντική τέχνη: ότι, δηλαδή, δικαιώνεται μόνο εφόσον εκφράζει μια ιδέα. Αυτήν ακριβώς την «ιδέα» της Ενέργειας εκφράζουν με περισσή ενάργεια, πειθώ και δύναμη υποβολής, μέσα από τους εκρηκτικούς συγκερασμούς χρώματος και ίχνους, οι «όντως» δημιουργίες της ζωγράφου.

Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν

Δρ Ιστορικός της Τέχνης – Τεχνοκριτικός

Ιππότης των Γραμμάτων και των Τεχνών στη Γαλλία

Όταν αντίκρισα για πρώτη φορά την αθλητική τέχνη της Μίνας Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη, διέκρινα αμέσως την ικανότητά της να γεννά συναισθήματα και να προκαλεί την αίσθηση κίνησης με κάθε έργο που αντανακλά την ακατάπαστη ενεργητικότητα και την έντονη προσωπικότητά της.

Καθεμιά από τις καλλιτεχνικές δημιουργίες της Μίνας αιχμαλωτίζει πολύ περισσότερο από όσα το βλέμμα του θεατή: αντηχεί τα συναισθήματα και τις εμπειρίες μιας ζωής που βιώθηκε στο έπακρο. Η ακραιφνής χαρά της για τη ζωή αποδίδεται έξοχα με εκρηκτικά χρώματα, εισάγοντάς μας στην άμιλλα ενός αθλήματος.

Θαυμάζω την ομορφιά, τη διέγερση και την εκρηκτική ενεργητικότητα όλων των έργων της. Πρόκειται για μια ζωγράφο με ανεξάντλητο πάθος!

Kay Daughdrill, Executive Director,
Μουσείο της Αμερικανικής Αθλητικής Ακαδημίας

Άεροι δρομείς, αυτοκίνητα σε πλήρη επιτάχυνση, σκάφη που αρμενίζουν στην ανοιχτή θάλασσα, εσώτερες νεκρές φύσεις, θάλασσες και τοπία τόσο ζωντανά που κόβουν την ανάσα. Όποιο και αν είναι το θέμα, οι πίνακες της Μίνας Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη έχουν έναν ηλεκτρισμό, μια δυναμικότητα που απορρέει άμεσα από τη δεξιοτεχνία της στη χρήση μιας εκθαμβωτικής παλέτας κι ενός ποτιομένου με μπογιά πινέλου. Οι μορφές της υπάρχουν στους απόλυτα ενεργούς εικαστικούς χώρους κάθε έργου της. Αναδύονται από την επιφάνεια του καμβά κι έπειτα αναδιπλώνονται ξανά μέσα του, δηλώνοντας ότι ο κόσμος γύρω μας βρίσκεται σε διαρκή ροή, σε αέναη κίνηση, σε μόνιμη κατάσταση γίνεσθαι. Η Μίνα Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη αισθάνεται αυτή την παλλόμενη ενέργεια στην ψυχή της και εμποτίζει την τέχνη της με τη δική της ζωτική δύναμη. Για μένα αυτό είναι το κλειδί των εκφραστικών χαρισμάτων της ως ζωγράφου.

Γράφοντας αυτή τη σύντομη κριτική για την πρώτη μονογραφία της ζωγράφου, είναι χαρά μου να αναφέρω ότι γνώρισα την κυρία Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη το 1999, όταν ήμουν Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Εθνικού Μουσείου Γυναικών στις Τέχνες. Το έργο της πρωτοπαρουσιάστηκε στις ΗΠΑ στην έκθεση του 1990 «Μια Ματιά στη Σύγχρονη Ελληνική Τέχνη», στο Ντάλας του Τέξας, όπου ήταν μια από τις νεότερες ζωγράφους που παρουσίασε έργα της. Όπως και η τέχνη της, ήταν φανερό ότι και η ίδια ακολουθούσε μια σίγουρη και ταχύτατη πορεία προς την επιτυχία. Το 1998 η αυτοκινητοβιομηχανία Lamborghini της ανέθεσε να δημιουργήσει μια σειρά έργων για τα κεντρικά της γραφεία. Μόλις τον περασμένο χρόνο προτάθηκε ως επίσημη ζωγράφος για τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του Σολτ Λέικ, στη Γιούτα, καθώς και για τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004. Αυτά αποτελούν εξαιρετικά ορόσημα σε μια καριέρα που υπήρξε δυναμική και ουσιαστική για δύο σχεδόν δεκαετίες.

Η αναγνώριση των επιτευγμάτων της κυρίας Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη μέσω της έκδοσης αυτού του βιβλίου αποτελεί άλλο ένα σημαντικό βήμα. Πολύ συχνά, κυρίως στο παρελθόν, αλλά και στη σημερινή εποχή μας, οι γυναίκες ζωγράφοι χρειάστηκε να δώσουν σκληρή μάχη για να καθιερωθούν. Συχνά δεν υπήρχε αξιόλογη μονογραφία και τα έργα τους παραβλέπονταν ή υποτιμούνταν. Ελπίζω ειλικρινά ότι ο τόμος αυτός θα εξασφαλίσει τη φήμη της κυρίας Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη ως διακεκριμένης Ελληνίδας ζωγράφου σήμερα αλλά και στα χρόνια που θα ακολουθήσουν. Είμαστε ευτυχείς που έχουμε το έργο της *Νεκρή φύση στο κίτρινο* στη μόνιμη συλλογή μας στο Εθνικό Μουσείο Γυναικών στις Τέχνες.

Carol Matthews Lascaris,
Επίτιμη Πρόεδρος του Εθνικού Μουσείου Γυναικών στις Τέχνες,
Ουάσινγκτον, ΗΠΑ

Γιορτάζοντας 30 Χρόνια Επιτυχίας της Αμερικανικής Αθλητικής Ακαδημίας

Μίνα Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη: Καλλιτέχνης των Σπορ 2002

Στο έπακρο πληθωρικοί, οι πίνακες της Μίνας Παπαθεοδώρου-Βαλυράκη πάλλονται κυριολεκτικά από ζωή. Είναι αδύνατον να μην προσέξει κανείς το πάθος που αποπνέουν τα έργα της, τα οποία εκρήγνυνται σε χρώματα και σχήματα. Ο Καλλιτέχνης των Σπορ 2002 είναι στ' αλήθεια μια εκπληκτική καλλιτέχνιδα.

Από τους 19 καλλιτέχνες που επέλεξε η Ακαδημία τις δύο τελευταίες δεκαετίες γι' αυτή τη μοναδική τιμή, η Μίνα είναι μόλις η δεύτερη γυναίκα και η πρώτη με διδακτορική διατριβή. Στο σεμινάριο που διοργανώθηκε στην πανεπιστημιούπολη της Ακαδημίας, στο πλαίσιο του εορτασμού της 30ής επετείου από την ίδρυσή της, την περασμένη χρονιά, η Μίνα απέδειξε σε ένα πολυπληθές ακροατήριο ότι όχι μόνο διαθέτει καλλιτεχνικό ταλέντο παγκόσμιας αναγνώρισης, αλλά και ότι είναι μια πρώτης τάξεως ομιλήτρια, με εξαιρετική μεταδοτικότητα, και εμβριθής γνώστης των καλών τεχνών. Η βαθιά γνώση του θέματος υπογραμμίζεται από τις εκθέσεις της σε διακεκριμένα μουσεία αφιερωμένα στην αθλητική τέχνη, όπως το Μουσείο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής στην Ελβετία και το Μουσείο της Αμερικανικής Αθλητικής Ακαδημίας στις ΗΠΑ, όπου μια σειρά έργων της αποτελεί τμήμα της μόνιμης συλλογής.

Η Μίνα συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις για την ανάδειξή της σε Καλλιτέχνη των Σπορ: είναι μια καλλιτέχνιδα που αιχμαλωτίζει το πνεύμα και τη ζωή του αθλήματος, δίνοντας τη δυνατότητα στις επερχόμενες γενιές να νιώσουν τη δραματική ένταση των σημερινών αγώνων. Περιμένουμε με ανυπομονησία τις επόμενες συνεισφορές της στο συγκεκριμένο είδος και επαγγελματικό χώρο – συνεισφορές που σίγουρα θα είναι πολυάριθμες και εξαιρετικές.

Thomas P. Rosandich, Διδάκτορας,
Πρόεδρος της Αμερικανικής Αθλητικής Ακαδημίας,
Δάφνη, Αλαμπάμα, 22 Οκτωβρίου 2002